

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**GENEL KURUL
KARAR****ŞEYHMUS TERECE BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2017/26532
Karar Tarihi : 23/7/2020

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Burhan ÜSTÜN
Engin YILDIRIM
Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
Basri BAĞCI
Raportör : Umut FIRTINA
Başvurucu : Şeyhmus TERECE
Vekili : Av. Aladdin İRAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, murise karşı açılan ve varisler tarafından devam ettirilen davada verilen ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/5/2017 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca makul süre iddiası yönünden 2/4/2019 tarihinde kabul edilemezlik kararı verilmiştir. Komisyon tarafından 14/2/2019 tarihinde mülkiyet hakkı yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

7. Birinci Bölüm tarafından 3/6/2020 tarihinde yapılan toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Batman'ın Teyyar köyünde bulunan 1, 2, 12, 13, 14, 33, 36, 37, 44, 47, 49, 51, 52, 53, 58, 59, 64, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84 ve 90 parsel sayılı taşınmazlar tapuda başvuruçunun murisi adına kayıtlı iken eski malikin mirasçıları tarafından başvuruçunun murisi aleyhine Batman Asliye Hukuk Mahkemesinde 21/1/1998 tarihinde tapu iptali ve tescili davası açılmıştır.

10. Davacı eski malikin mirasçılarının talebi üzerine Batman Asliye Hukuk Mahkemesince 20/5/1998 tarihinde uyuşmazlık konusu taşınmazların üçüncü kişilere devrinin önlenmesi amacıyla ihtiyati tedbir konulmasına ve Tapu Sicil Müdürlüğüne müzekkere yazılmasına karar verilmiştir.

11. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan 4/6/2020 tarihli sorgulamada başvuruçunun murisinin 20/5/2000 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

12. Batman 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin (Mahkeme) kurulmasının ardından dava dosyası Mahkemenin E.2005/404 sayılı dosyasına kaydedilerek yargılamaya devam edilmiştir. Mahkeme 28/4/2006 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda ihtiyati tedbire ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Temyiz edilen karar, Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 8/5/2008 tarihli kararıyla bozulmuştur.

13. Bozma kararına uyularak yapılan yargılama neticesinde Mahkeme 5/11/2014 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda yine ihtiyati tedbire ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Temyiz edilen karar, Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin (Daire) 3/11/2015 tarihli kararıyla onanmış; karar düzeltme istemi de aynı Dairenin 18/4/2017 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

14. Nihai karar 11/5/2017 tarihinde başvuruçuya tebliğ edilmiştir. Başvuruçucu 29/5/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Mahkemenin 13/11/2019 tarihli yazısından, başvuruçuların mal varlığı yönünden uygulanan tedbirin 18/5/2017 tarihinde kaldırıldığı anlaşılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat Hükümleri

16. 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 101. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hakim iki taraftan birinin talebiyle davanın ikamesinden evvel veya sonra aşağıda gösterilen hal ve şekillerde ihtiyati tedbirler ittihazına karar verebilir:

1 - Menkul ve gayrimenkul malların aynı münazaalı ise bunun haciz veya yeddiadle tevdiine,

2 - Münazaalı şeyin muhafazası için lazımgelen her türlü tedbirlerin ittihazına,

..."

17. 1086 sayılı mülga Kanun'un 104. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Dava ikamesinden sonra bilümmum ihtiyati tedbirlere tahkikata memur hakim tarafından karar verilir. Şu kadar ki hakim ihtiyati tedbirin diğer bir mahalde daha az masrafla ve daha çabuk ifasını kabil görürse bu hususta karar verilmek üzere o mahal hakimini naip tayin edebilir."

18. 1086 sayılı mülga Kanun'un 110. maddesi şöyledir:

"İhtiyati tedbir kararını talep eden taraf bundan dolayı diğer tarafın ve üçüncü şahsın duçar olması muhtemel zarar ve ziyanlarına mukabil teminat iraesine mecburdur. İcabi hale göre hakim işbu mecburiyeti refedebilir ve ihtiyati tedbir kararını talep eden Devlet veya müzahareti adliyeye nail kimse ise teminat iraesini lazım gelmez."

19. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 389. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme nedeniyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağından ya da tamamen imkânsız hâle geleceğinden veya gecikme sebebiyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesi hâllerinde, uyumsuzluk konusu hakkında ihtiyati tedbir kararı verilebilir."

20. 6100 sayılı Kanun'un 390. maddesi şöyledir:

"(1) İhtiyati tedbir, dava açılmadan önce, esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkemeden; dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilir.

(2) Talep edenin haklarının derhâl korunmasında zorunluluk bulunan hâllerde, hâkim karşı tarafı dinlemeden de tedbire karar verebilir.

(3) Tedbir talep eden taraf, dilekçesinde dayandığı ihtiyati tedbir sebebini ve türünü açıkça belirtmek ve davanın esası yönünden kendisinin haklılığını yaklaşık olarak ispat etmek zorundadır."

21. 6100 sayılı Kanun'un 392. maddesi şöyledir:

"(1) İhtiyati tedbir talep eden, haksız çıktığı takdirde karşı tarafın ve üçüncü kişilerin bu yüzden uğrayacakları muhtemel zararları karşılık teminat göstermek zorundadır. Talep, resmî belgeye, başkaca kesin bir delile dayanıyor yahut durum ve koşullar gerektiriyorsa, mahkeme gerekçesini açıkça belirtmek şartıyla teminat alınmamasına da karar verebilir. Adli yardımdan yararlanan kimsenin teminat göstermesi gerekmez.

(2) Asıl davaya ilişkin hükmün kesinleşmesinden veya ihtiyati tedbir kararının kalkmasından itibaren bir ay içinde tazminat davasının açılmaması üzerine teminat iade edilir."

22. 6100 sayılı Kanun'un 399. maddesi şöyledir:

"(1) Lehine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf, ihtiyati tedbir talebinde bulunduğu anda haksız olduğu anlaşılır yahut tedbir kararı kendiliğinden kalkar ya da itiraz üzerine kaldırılır ise haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğranılan zararı tazminle yükümlüdür.

(2) Haksız ihtiyati tedbirden kaynaklanan tazminat davası, esas hakkındaki davanın karara bağlandığı mahkemede açılır.

(3) Tazminat davası açma hakkı, hükmün kesinleşmesinden veya ihtiyati tedbir kararının kalkmasından itibaren, bir yıl geçmesiyle zaman aşımına uğrar."

2. Yargıtay İçtihadı

23. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 18/1/2017 tarihli ve E.2014/7-2492, K.2017/11 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

İhtiyati tedbirler hali hazırda görülmekte olan veya ileride açılacak bir davanın sonucunun etkisiz veya anlansız kalmasını önlemek için başvurulan geçici nitelikte ve kural olarak kanunla belirlenmiş önlemlerdir. Özel düzenlemeler bir kenara bırakılacak olursa ihtiyati tedbirlere ilişkin temel düzenleme Hukuk Muhakemeleri Kanununun 389 ve devamı maddelerinde yer almaktadır.

İhtiyati haciz ise alacağının bir para alacağının zamanında ödenmesini garanti altına almak için mahkeme kararı ile borçlunun mallarına önceden geçici olarak el konulmasıdır. İhtiyati hacze ilişkin düzenleme ise amacına uygun biçimde alacakların tahsili usullerini gösteren İcra ve İflas Kanununda düzenlenmiştir (m.257 vd.).

İhtiyati haciz bir para alacağının geçici olarak teminini amaçlarken ihtiyati tedbir ferdileştirilmiş muayyen bir talebin teminini hedef tutmaktadır. Bu nedenle ihtiyati haciz kararı verilmesi gereken hallerde ihtiyati tedbir kararı verilemez..."

24. Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 23/3/2016 tarihli ve E.2016/4316, K.2016/3642 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"HUMK 389 ve 399.maddeleri ihtiyati tedbiri düzenlemiştir. İhtiyati tedbir, davacının davayı kazanması halinde dava aşamasında sonucu güvence altına almaya yarayan bir hukuki korumadır.Davadan önce veya dava sırasında istenebilir."

25. Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 9/11/2015 tarihli ve E.2015/10991, K.2015/11747 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava İİK'nın 277 ve devamı maddeleri uyarınca açılan tasarrufun iptali davası sırasında verilen ihtiyati tedbir nedeniyle uğranılan zararın tazmini istemiyle açılan maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir.

1086 sayılı HUMK. 110. maddesi (6100 sayılı HMK'nın 399. maddesi) hükmü uyarınca ihtiyati tedbir kararı alan kimse, ihtiyati tedbir kararının haksız olduğunun belirlenmesi halinde ihtiyati tedbir kararı yüzünden karşı tarafın ve üçüncü kişilerin uğradıkları zararı gidermekle yükümlüdür. Kural olarak giderim borcunun doğumu için kusur aranmamaktadır. Bu konuda öğretide, uygulamada ve yargısal inançlarda görüş birliği vardır. Diğer bir deyişle haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğranılan zararların gideriminde kusursuz sorumluluk esası kabul edilmiştir. İhtiyati tedbir kararı alan kişinin sorumluluğuna hükmedilebilmesi için ihtiyati tedbir kararının uygulanmış olması, ihtiyati tedbir kararının haksızlığının belirlenmesi, zarar ile ihtiyati tedbir kararının uygulanması arasında uygun illiyet bağının bulunması gerekir."

26. Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 31/10/2012 tarihli ve E.2012/14520, K.2012/12028 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dosya içeriğine, toplanan delillere, hükmün dayandığı yasal ve hukuksal gerekçeye ve özellikle HMK. nın 392 ve 399 maddeleri uyarınca lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın haksız olduğunun anlaşılması ve bu yüzden aleyhine ihtiyati tedbir kararı verilenlerin zarara uğraması halinde her zaman tazminat isteminde bulunulabileceğine göre; davalılar ... vekilinin temyiz itirazı yerinde değildir."

B. Uluslararası Hukuk

27. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek I No.lu Protokol'ün "*Mülkiyetin korunması*" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasadü öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasalari uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâtel getirmez."

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden tedbirlerin makul bir sürede sonuçlanmadığına ilişkin iddia ve şikâyetleri -ister bir suç isnadı isterse de bir medeni hak ve yükümlülüğe ilişkin olsun- mülkiyet hakkına etkileri kapsamında değerlendirmektedir. AİHM, mülkiyeti sınırlandıran tedbirlerin Sözleşme'ye ek I No.lu Protokol'ün 1. maddesine göre adil olabilmesi için mülkün sahibinin güncel zararının kaçınılmaz olandan daha fazla olmaması gerektiğini sıklıkla vurgulamaktadır (Raimondo/İtalya, B. No: 12954/87, 22/2/1994, § 33; Borzhonov/Rusya, B. No: 18274/04, 22/1/2009, § 61; Jucys/Litvanya, B. No: 5457/03, 8/1/2008, § 36). Bu bağlamda East/West Alliance Limited/Ukrayna (B. No: 19336/04, 23/1/2014, §§ 166-218) kararında, başvurunun mülkünden on yıl boyunca yoksun kalmasına yol açan el atma tedbirinin

mülkiyet hakkına ölçsüz bir müdahale olduğu sonucuna varılmıştır. *Jucys/Litvanya* kararında ise elkoyma tedbirinin yaklaşık 8,5 yıl sürdüğüne vurgu yapılarak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya aşırı ve orantısız bir külfet yüklediği belirtilmiştir (*Jucys/Litvanya*, §§ 34-39). *Poiss/Avusturya* (B. No: 9816/82, 23/4/1987) kararında ise başvurucunun taşınmazını kullanmasının ve üzerinde tasarruf etmesinin geçici olarak önüne geçen bir tedbirin uygulanması, mülkiyet hakkına müdahale olarak görülmüştür. AİHM, başvuruyu mülkiyetten barışçıl yararlanmaya ilişkin birinci kural çerçevesinde incelemiş ve müdahaleye konu tedbirin yirmi dört yıldır devam ettiğine dikkat çekerek başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olmadığına karar vermiştir (*Poiss/Avusturya*, §§ 61-70).

29. *Köktepe/Türkiye* (B. No: 35785/03, 22/7/2008) kararında, taşınmazın tapu kaydına konulan şerhin mülkiyet hakkına etkisi ayrıntılı olarak tartışılmıştır. AİHM; derece mahkemelerinin anayasal gerekçelerle başvurucunun mülkünün bir bölümüne tahdit getirdiğini, bu mahrumiyetin doğanın ve çevrenin korunması şeklindeki kamu yararına dayalı meşru bir amacının bulunduğunu, dolayısıyla hukuka aykırı ve keyfi bir işlem bulunmadığını kabul etmiştir. Bununla birlikte AİHM, başvurucunun taşınmazı 1993 yılında iyi niyetle edindiğini vurgulayarak mülkiyet hakkına yapılan bu müdahaleye karşı iç hukukta etkin bir tazminat yolunun mevcut olmadığını belirtmiştir. AİHM, başvurucunun mülkiyet hakkından yararlanmasını engellendiği hâlde bir tazminat ödenmemiş olması nedeniyle kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunmasının gereklilikleri arasındaki adil dengenin bozulduğu sonucuna varmıştır. Bu doğrultuda başvurucunun şahsi olarak olağan dışı ve aşırı bir yüke katlanmış olduğu kanaatiyle başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (*Köktepe/Türkiye*, §§ 67-93).

30. Diğer taraftan *Joannou/Türkiye* (B. No: 53240/14, 12/12/2017, §§ 88-106) kararında, herhangi bir tedbir uygulanmasa dahi mülkiyet hakkını ilgilendiren bir sürecin belirsizliğe yol açacak şekilde makul olmayan bir süre devam etmesi mülkiyet hakkına ölçsüz bir müdahale olarak görülmüştür. AİHM; mülkiyet hakkının pozitif yükümlülükleri bağlamında kamu makamlarının zamanında, makul ve uygun bir biçimde hareket etme yükümlülüğü olduğuna işaret etmiştir (*Joannou/Türkiye*, § 90). AİHM *Kunić/Hrvatistan* (B. No: 22344/02, 11/1/2007) kararında ise mülkiyet hakkına ilişkin olarak devam eden bir davanın altı yılı aşkın bir süredir devam etmesini makul sürede yargılanma hakkı yanında mülkiyet hakkına ölçsüz bir müdahale olarak görmüştür (*Kunić/Hrvatistan*, §§ 64-67).

31. AİHM, *Poiss/Avusturya* (B. No: 9816/82, 23/4/1987) kararında tedbir süresinin uzunluğunu değerlendirirken taşınmazın murise ait olduğu dönemi de dikkate almıştır (*Poiss*, §§ 61-69). AİHM, makul sürede yargılanma hakkına ilişkin şikâyetlerde ise dikkate alınacak dönemle ilgili yerleşik içtihadını hatırlatarak başvuranın davaya mirasçı olarak katıldığı durumda bütün yargı sürecinden şikâyetle bulunabileceğine vurgu yapmaktadır (*M.Ö./Türkiye*, B. No: 21136/95, 19/5/2005, § 25; *Cocchiarella/İtalya*, B. No: 64886/01, 29/3/2006, § 113; *Namli ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 51963/99, 23/5/2007, §§ 17-19). AİHM benzer şekilde, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası ile ilgili olarak başvurucunun iç hukukta yürütülen yargılamalara yalnızca kendi adına müdahil olduğu durumlarda dikkate alınması gereken sürenin o tarihten itibaren başlayacağını, buna karşın başvurucu yargılamaları mirasçı sıfatıyla sürdürme niyetini açıklamışsa başvurucunun yargılama süresinin tamamından şikâyetçi olabileceğini kabul etmiştir (*Scordino/İtalya (1)*, B. No: 36813/97, 29/3/2006, § 220).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

32. Mahkemenin 23/7/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

33. Başvurucu, ihtiyati tedbir sürecinin makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

35. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

36. Başvuruya konu ihtiyati tedbir konulan taşınmazın başvuru adına tapuda kayıtlı olduğu anlaşıldığından başvuru konusunun taşınmazın ekonomik değer ifade eden bir mülk teşkil ettiği hususu tartışmasıdır.

a. Genel İlkeler

37. Başvuru konusu olayda, özel kişiler arasındaki borç ilişkisi nedeniyle alacaklının alacağı zamanında ödenmesinin teminat altına alınması amacıyla borçlunun taşınmazı üzerindeki tasarruf yetkisinin bir mahkeme kararına dayalı olarak geçici şekilde kısıtlanması söz konusudur. Buna göre başvuru konusunun mülkiyet hakkına yönelik olarak kamu makamlarınca doğrudan yapılan bir müdahale mevcut değildir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi daha önce pek çok kararında bazı durumlarda özel kişiler arasındaki uyumsuzluklarda dahi devlete düşen pozitif yükümlülükler olduğunu kabul etmiştir (*Türkiye Emekliler Derneği*, B. No: 2012/1035, 17/7/2014, § 34; *Eyyüp Boynukara*, B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41; *Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri A.Ş.*, B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 44; *Selahattin Turan*, B. No: 2014/11410, 22/6/2017, §§ 36-41).

38. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının gerçekten ve etkili bir şekilde korunabilmesi devletin müdahaleden

kaçınması yanında ayrıca Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca pozitif yükümlülükler kapsamında kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (*Eyyüp Boynuvara*, §§ 39-41; *Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri A.Ş.*, § 44).

39. Özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklarda tarafların birbirleriyle çatışan menfaatleri bulunmaktadır. Dolayısıyla tarafların karşı karşıya gelen menfaatlerini gözeterek mülkiyet hakkını korumakla yükümlü bulunan devletin maddi ve usule ilişkin güvenceleri yerine getirip getirmediği dikkate alınarak sonuca varılmalıdır. Bu bağlamda ilk olarak devletin etkili bir hukuksal mekanizma oluşturma yükümlülüğü çerçevesinde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir kanun hükmünün mevcut olup olmadığı irdelenmelidir (*Novartis Ag*, B. No: 2015/11867, 14/11/2018, § 76; *Nobel İlaç Pazarlama Ve Sanayii Ltd. Şti.*, B. No: 2016/4887, 3/7/2019, § 61).

40. Diğer taraftan mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için gerek kapsamı gerekse de süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerekir. Bireylerin mülkiyet haklarıyla ilgili olarak bu ve benzeri tedbirlerin uygulanmasının zarara yol açması kaçınılmazdır. Ancak bu zararın kaçınılmaz olandan ağır veya aşırı sonuçlara da yol açmaması veya böyle bir zararın oluşması durumunda kamu makamlarınca uygun yöntem ve vasıtalarla makul sürede gideriminin sağlanması gerekmektedir. Buna göre mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden tedbirler uygulanması ve bu tedbirlerin belirli bir süre devam etmesi ancak bireye şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği takdirde ölçülü görülebilir. Diğer bir deyişle mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden tedbirlerin söz konusu olduğu durumlarda tedbiri uygulayan kamu makamlarının ivedi olarak ve özenli bir biçimde davranma yükümlülükleri bulunmaktadır. Tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesi durumunda mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklenmiş olur (*Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.* [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, § 73).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

41. Somut olayda eski malikin mirasçuları tarafından uyuşmazlık konusu taşınmazla yönelik olarak 21/1/1998 tarihinde tapu iptali ve tescil davası açılmıştır. Davacı eski malikin mirasçılarının talebi üzerine Mahkeme, başvuruçunun murisine ait taşınmazın tapu kaydına 20/5/1998 tarihinde ihtiyati tedbir şerhi konulmasına karar vermiştir. Buna göre söz konusu davanın 21/1/1998 tarihinden beri devam ettiği, davaya konu bu taşınmaz üzerindeki ihtiyati tedbir şerhinin ise 20/5/1998 tarihinden itibaren mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Başvuruçunun murisi 20/5/2000 tarihinde vefat etmiştir.

42. Anayasa Mahkemesi daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği sonucuna varmış ve ölçülülük yönünden mülkiyet hakkının ihlaline karar vermiştir (*Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.* [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, §§ 74-81; *İbrahim Geçer*, B. No: 2014/19056, 19/2/2019, §§ 67-76).

43. Olayda başvuruçunun murisinin dava devam ederken vefat ettiği anlaşılmaktadır. Buna göre sorun ihtiyati tedbir süresinin uzunluğu değerlendirilirken

taşınmazın murise ya da mirasçıya ait olduğu dönemlerin ayrıştırılıp ayrıştırılmaması noktasında toplanmaktadır.

44. Başvurucu esas itibarıyla, söz konusu tedbirin makul bir süreyi aşması yüzünden mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüzleştiğinden yakınmaktadır. Bu bağlamda devletin pozitif yükümlülükler kapsamında, ihtiyati tedbir kararı verilen davanın mümkün olan en hızlı şekilde sonuçlandırılması gerektiği açıktır.

45. *Miras* hakkı Anayasa'nın 35. maddesinde ayrıca güvence altına alınmış olup *miras* yoluyla bütün haklar ve borçlar mirasçılara kaldığına göre başvuruçunun murisinden intikal eden taşınmazı üzerinde hukuki tasarruflarda bulunmasını sınırlandıran ihtiyati tedbir uygulamasının ölçülülüğünün değerlendirilmesinde davanın bir bütün olarak ele alınması gerektiği kuşkusuzdur. Nitekim AİHM, *Poiss/Avusturya* kararında tedbir süresinin uzunluğunu değerlendirirken taşınmazın murise ait olduğu dönemi de dikkate almıştır (bkz. § 31).

46. Başvuru konusu olayda başvuruçunun taşınmazının tapu kaydına 20/5/1998 tarihinde ihtiyati tedbir şerhi konulmuş ve bu şerh ancak 18/5/2017 tarihinde kaldırılabilmiştir. Başvuruçunun ya da murisinin eski malikin mirasçılarına açılan tapu iptali ve tescil davasının uzamasında herhangi bir kusurunun olduğu da ortaya konulamamıştır. Dolayısıyla olayda mülkiyet hakkını sınırlandıran tedbir sürecinin yaklaşık 19 yıl sürdüğü tespit edilmiştir. Bu tedbir süreci bir bütün olarak ele alındığında söz konusu sürenin makul olmadığı kuşkusuzdur.

47. Sonuç olarak yargı sürecinin hızlı işlememesinin başvuruçu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkiler mülkiyet hakkının devlete yüklediği pozitif yükümlülüğün ihlali sonucunu doğurmaktadır.

48. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

49. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuruçunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuruçu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

50. Başvuruçu, ihlalin tespit edilmesini istemiş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

51. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel

ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına da işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

52. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

53. İncelenen başvuruda ihtiyati tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin Mahkemenin işlemlerinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

54. Somut olayda Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı ihtiyati tedbirin kaldırılmasını gerektirmemektedir. Bununla birlikte tedbir sürecinin mülkiyet hakkının gerektirdiği ivedilik ve özende yürütülmesinin yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkat çekmek gerekir.

55. Öte yandan somut olayda ihlalin tespit edilmesinin başvuruçunun uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Dolayısıyla *eski hâle getirme* kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için mülkiyet hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruçuya net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

56. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruçunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ortaya koyan somut bilgi veya belgeler sunmalıdır. Başvuruçunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

57. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderlerinin başvuruçuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Başvuruçuya net 6.000 TL tazminat **ÖDENMESİNE**, tazminata ilişkin diğer taleplerin **REDDİNE**,

D. 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekalet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin başvurucaya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucaunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Batman 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2008/640, K.2014/531) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 23/7/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI